

LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA

DYDAKTYKA
LITERATURY

ZIELONA GÓRA 1976

DYDAKTYKA LITERATURY

DYDAKTYKA LITERATURY

TOM I

LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA
ZIELONA GÓRA 1976

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Wincenty Danek, Julian Dobosz, Czesław Hernas, Marian Kaczmarek, Urszula Krauze,
Jan Kulpa, Jarosław Maciejewski, Heliodor Muszyński, Wojciech Pasterniak, Edward Polański,

Bronisław Ratuś, Anna Reykowska

SEKRETARZ REDAKCJI

Jerzy Brzeziński

REDAKTOR TOMU

Wojciech Pasterniak

PROJEKT OKŁADKI

Krystyna Mytar-Burlewicz

REDAKCJA TECHNICZNA

Teresa Chodkiewicz

KOREKTA

Barbara Maron

Printed in Poland

Pozycję wydano przy współudziale finansowym
Kuratorium Oświaty i Wychowania w Zielonej Górze

Lubuskie Towarzystwo Naukowe · Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze. Nakład
1000+30 egz. Ark. wyd. 10,0; ark. druk. 9,0. Papier drukowy sat. kl. V, 70 g, 70×100. Oddano
do składania 23 lutego 1976 r. Podpisano do druku 7 września 1976 r. Druk ukończono we
wrześniu 1976 r. — Cena zł 40,—

Druk: Poznańskie Zakłady Graficzne im. M. Kasprzaka — Zakład w Zielonej Górze, zam. 1941
B2/58

SPIS TREŚCI

Str.

Wstęp	5
-----------------	---

ROZPRAWY

WOJCIECH PASTERIAK — Dydaktyka literatury jako nauka	23
KAROL LAUSZ — U źródeł polskiej naukowej metodyki literatury	55
MIECZYŚLAW ŁOJEK — Nauczanie aktywizujące w dydaktyce literatury okresu międzywojennego	89
LECH SŁOWIŃSKI — O problemowym nauczaniu literatury w szkole średniej	55
JAN POLAKOWSKI — Podstawowe założenia programu metodyki nauczania literatury jako przedmiotu studiów w szkołach wyższych	103
KATARZYNA BŁAŻEWICZ — Testowe badania efektywności systemowego nauczania i uczenia się literatury	113

RECENZJE

BOŻENA CHRZĄSTOWSKA, SEWERYNA WYSŁOUCH — Wiadomości z te- orii literatury w analizie literackiej (rec. <i>Lech Ludorowski</i>)	123
JAN KULPA — Nauczanie problemowe języka polskiego w klasach V—VIII (rec. <i>Mieczysław Łojek</i>)	129
MARIA NAGAJOWA — Ćwiczenia słownikowo-frazeologiczne w klasach V—VIII (rec. <i>Stanisław Kania</i>)	137

Wstęp

Myśl dydaktyczna w Polsce, rozwijająca się tak intensywnie w latach ostatnich, pozostaje na znacznym poziomie ogólności. Jesteśmy świadkami powstania wielu ogólnodydaktycznych systemów, teorii nauczania i uczenia się wszystkich przedmiotów szkolnych. Natomiast znacznie wolniej rozwijają się dydaktyki szczegółowe, będące teoriami nauczania i uczenia się konkretnych przedmiotów. Te ostatnie dyscypliny naukowe stoją najbliżej praktyki szkolnej, opracowują bowiem operatywne dyrektywy działania dydaktycznego, z których stosunkowo łatwo może skorzystać nauczyciel. Toteż powinny one rozwijać się intensywniej niż dotąd, jeśli światło — i na miarę epoki — plany upowszechnienia średniego wykształcenia w naszym kraju mają mieć znamiona nie tylko formalnej decyzji, lecz także wyrażać się w wysokich wskaźnikach jakościowych edukacji każdego obywatela Polski Ludowej.

Rola języka ojczystego w życiu, walce i pracy naszego narodu jest powszechnie znana. Przedmiot zwany językiem polskim spełnia szczególnie ważną rolę w patriotycznym wychowaniu młodego pokolenia. Z tych ważnych teleologicznych względów nauczanie i uczenie się języka ojczystego powinno stać się przedmiotem szczególnej troski, musi w całej pełni opierać się na podstawach naukowych. W chwili obecnej dydaktyka literatury i języka polskiego wychodzi dopiero ze stadium przednaukowego, nie zostały dotąd w pełni przewyciężone w jej łonie tradycje wąskiego praktycyzmu i postulatywnego poradnictwa. Teoretyczne osiągnięcia tej dyscypliny naukowej nie mogą w pełni zadowalać.

W Polsce ukazuje się tylko jedno czasopismo centralne poświęcone dydaktyce literatury i języka polskiego. „Polonistyka” — bo to czasopismo, będące dwumiesięcznikiem, mamy na myśli — przeznaczona jest dla nauczycieli i nie ma ambicji naukowych. Istnieje więc wręcz paradoksalna sytuacja: z jednej strony występuje ogromna potrzeba badań naukowych z interesującej nas dziedziny, z drugiej strony pojawiają się poważne trudności z ich opublikowaniem. Wyższe uczelnie drukują prace z dydaktyki literatury i języka polskiego w różnych własnych zeszytach naukowych i innych pracach zbiorowych, trudno dostępnym, stanowią-

cych często konglomerat różnorodny tak pod względem treści, jak i poziomu naukowego.

Wszystkie te fakty wskazują na potrzebę powstania naukowego czasopisma, poświęconego teoretycznym i praktycznym problemom dydaktyki języka ojczystego. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze pragnie podjąć taką próbę, czego dowodem niniejszy zeszyt, w którym publikują swoje prace przedstawiciele ważniejszych ośrodków naukowych kraju. Zgodnie z pedagogicznym charakterem Uczelni, ze względu na specjalizację naukową jej kadry, będziemy popierać badania z zakresu operatywnych teorii kształcenia i wychowania. Taka też będzie i jest specjalizacja naukowa Instytutu Filologii Polskiej, w którym pracuje dwóch samodzielnych pracowników, dydaktyków literatury, na ogólną liczbę kilku w całym kraju.

Nie będziemy jednak pracować sami. Pragniemy współpracować ze wszystkimi uczelniami wyższymi w Polsce, które interesują się dydaktyką literatury, z władzami oświatowymi i nauczycielami. Liczymy na poparcie Ministerstwa Oświaty i Wychowania oraz Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Zapraszamy do współpracy z Dydaktyką Literatury, której pierwszy tom, wydawany przy współudziale Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, oddajemy do rąk Czytelników.

prof. dr JAN WĄSICKI

Rektor
Wyższej Szkoły Pedagogicznej
w Zielonej Górze

Zielona Góra, październik 1975